

Finansdepartementet
Finansminister Trygve Slagsvold Vedum
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Amund Johnsrud
+47 97 54 18 42

Vår dato
04.03.2023
Deres dato

Vår referanse
23/00058-1
Deres referanse

Innspill til statsbudsjettet 2024

Uro preger verden og hverdagen vår. Krigsherjingene i Ukraina setter det ukrainske folk og verden på store prøvelser. Her i landet er den økonomiske situasjonen tøff for mange med økte renter og priser. Jordbruksoppkjøret i fjor har bidratt til at matvareprisene likevel har steget mindre i Norge enn andre land.

Det er den løpende matproduksjonen over hele landet som gir reell matberedskap. Vi har de siste årene lært mye om viktigheten av en sterk totalberedskap. Landbruket er viktig for å opprettholde en god beredskap, og ikke minst matvareberedskap. Fra Sør-Varanger i nord til Lindesnes i sør skapes det arbeidsplasser og verdier av de naturgitte ressursene, dette er viktig for vår nasjonale beredskap.

Norge er et langstrakt land med store forskjeller, derfor er det viktig med en politikk som styrker og sikrer norsk landbruk.

Norges Bondelag ber om at regjeringa i statsbudsjettet for 2024 på landbruks- og miljøområdet særlig:

- **Styrker importvernet**
- **Tilfører Bionova betydelig mer ressurser og sørger for at Enova prioriterer fornybar energi i landbrukets slik at Landbrukets Klimaplan kan nås**
- **Bevilger mer midler til Mattilsynet og Veterinærdekning slik at dyrevelferden sikres**
- **Avklarer videre finansiering av et permanent fagkompetansesenter for landbrukshelse**

Styrka importvern

Det norske importvernet har blitt svekka over tid ved inngåelse av nye handelsavtaler og endringer i eksisterende avtaler. Siden år 2000 har importen økt fra 17 milliarder kroner til nærmere 90 milliarder kroner.

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

Det er bra at regjeringa er oppmerksom på dette og slår fast i sin tiltredelseserklæring - Hurdalsplattformen - at de vil «*Sikre importvernet for norsk jordbruk, blant anna gjennom val mellom prosent- og kronetoll, og sørge for at importvernet ikkje blir svekka, når ein inngår nye handelsavtaler*».

Å styrke importvernet er viktig for å nå målet om å tette inntektsgapet mellom bonden og andre grupper. Det vil bety at bonden kan ta ut økt inntekt også gjennom markedet. Importvernet handler om å sikre langsiktighet og forutsigbarhet i matproduksjonen, i tillegg til mer kortsiktige konkurranseforhold.

Det er et samfunnsansvar å opprettholde matproduksjon/sjølforsyning og bruke av våre egne jordressurser til produksjon av mat og fôr. For å beholde denne produksjonen i Norge, med høye standarder og krav til miljø og dyrevelferd, men også høye kostnader, krevende klima og topografi, er vi helt avhengige av et solid importvern. Det er også en forutsetning for en spredt produksjon og en variert bruksstruktur. Potensialet for styrket norsk sjølforsyning gjennom økt norskandel på frukt og grønt er stort. Et sterkest mulig importvern er en forutsetning også for å kunne utnytte dette potensialet.

Gjennom WTO-avtalen fra 1994 har Norge rett til å veksle mellom krone- og prosenttoll alt etter hva som gir best beskyttelse. Norge har i stor grad brukt kronetoll. Tollsatsene er ikke blitt oppjustert i forhold til inflasjon eller økt differanse mellom norske og utenlandske produkter. Ved å innføre prosenttoll kan importvernet styrkes uten at man bryter WTO-avtalen.

Norges Bondelag ber regjeringen så raskt som mulig utnytte handlingsrommet i WTO-avtalen for å styrke importvernet og norsk matproduksjon gjennom å flytte produkter fra kronetoll til prosenttoll. Selv om prisene i eksportmarkedene nå er høyere enn normalt, er det viktig å sikre denne muligheten for å legge til rette for forutsigbare rammebetingelser gjennom styrka importvern på lenger sikt.

Bionova

Det er gledelig at Bionova endelig er etablert. Satsningen har et tydelig mandat om å støtte klimainvesteringer på gårdsnivå, samt støtte prosjekter som bidrar til sirkulær bioøkonomi som også gir klimakutt innenfor grønn og blå sektor. Dersom dette skal bli et viktig virkemiddel må satsningen ha nok finansiering over statsbudsjettet.

For å få realisert tiltakene i Landbrukets klimaplan, må Bionova innrettes slik at den treffer den enkelte bonde og bidrar til reduserte utslipp av særlig metan og lystgass. For å oppfylle klimaplanen trengs det kraftfulle virkemidler. Bionova finansieres foreløpig i hovedsak av midler fra jordbruksavtalen og omprioriterte tiltak.

Norsk landbruk skal kutte betydelige utslipp fra jordbruket, blant annet gjennom klima-avl, klimavennlig fôring og sirkulær bioøkonomi, slik som satsning på biokull og biogass. Norges Bondelag mener Bionova må tilføres betydelig mer friske midler for å lykkes med klimaomstillingen i landbruket og redusere de biologiske utslippene slik at en når forpliktelsene i klimaavtalen og oppfyller Landbrukets klimaplan.

Enova

Landbruket er en del av løsningen på energikrisen nasjonalt og internasjonalt og vil gjerne bidra til å produsere mer fornybar energi framover. Landbruket rår over store ressurser som biomasse som kan brukes til bioenergi (f.eks tre og gjødselgass), samt arealer til strømproduksjon. I Klima- og Miljødepartementets budsjettforslag må det være en tydelig presisering av Enovas rolle som klimakatalysator for ikke-kvotepiktig sektor og spesielt jordbruket. **Enovas rettighetsbaserte støtte til solceller for husholdninger og sameier, bør utvides til å gjelde prosjekter inntil en viss størrelse for landbruksbygg og næringsbygg.**

I jordbruket ser vi at flere ønsker å satse biogassanlegg både store og små. I dag er det Enova og Innovasjon Norge som forvalter virkemidlene for å stimulere til vekst og utvikling i biogassektoren. Enova skal ha ansvaret for industrielle anlegg, mens Innovasjon Norge støtter biogassproduksjon på gårdsanlegg. Sammenligner man virkemiddelapparatet i Norge med Danmark og Sverige, har norsk biogassbransje vesentlig dårligere rammevilkår. I Sverige i 2022 ble det bevilget støtte til 82 biogassanlegg på til sammen 2,3 mrd. SEK. I Danmark har man en ambisjon om å støtte dansk biogassproduksjon med 13,6 mrd, DKK over 20 år, eller 680 millioner danske kroner per år. Til sammenligning bevilget Enova 200 mill. kroner i 2022 til fem biogassanlegg, hvorav fire bruker husdyrgjødsel som et av substratene. Dersom finansieringen av biogassanleggene ikke forbedres, risikerer vi at energirike råstoffer til biogassproduksjon blir sendt til våre naboland, slik som matavfall og marine råstoffer. Det vil ikke være i tråd med regjeringens mål om å jobbe for at avfall håndteres og gjenvinnes lokalt eller regionalt heller enn å bli transportert over større avstander.

Norges Bondelag foreslår at det settes ned et offentlig utvalg som får i oppdrag å se på hvordan myndighetene kan sikre like rammevilkår for biogass i Norges som i våre naboland. I tillegg må Enova avsette tilstrekkelig med midler til investeringer i biogassanlegg som også hensyntar husdyrgjødsel.

Dyrevelferd

God dyrevelferd er et av norsk landbruks fortrinn. Dette viktige arbeidet må fortsette for å sikre en enda bedre velferd for dyra basert på kunnskap. Det har den siste tida vært eksempler der dyr ikke har hatt det godt. Det er viktig at Mattilsynet styrkes slik at de kan gjennomføre gode tilsyn ute hos bonden.

Veterinærordningen er en forutsetning for god dyrevelferd, men er under press i flere deler av landet.

Mattilsynet

Det er viktig å styrke kompetansen og det økonomiske handlingsrommet til Mattilsynet. Det er avgjørende at tilsynet oppnår sterkere tillit både blant produsenter og forbrukere. Vi er opptatt av å ha et kompetent Mattilsyn som er til stede lokalt for å kunne følge opp dyrehold med tilsyn, veiledning, sjukdomsbekjempelse og beredskap. Ekstrabevilgningen på 20 mill. kr som Mattilsynet fikk som øremerkede midler fulgt av vilkår fra LMD er positivt, og en god start.

Tillit til maten

Som matprodusent er bonden avhengig av at forbrukerne har tillit til hvordan maten blir produsert. Mattilsynet utgjør en viktig del av regulering og kontroll med vår produksjon, og bidrar til å sikre en unikt god dyrehelse med lite smitte, lav antibiotikabruk og god dyrevelferd. Gjennom flere år har Mattilsynets budsjetter blitt redusert samtidig som mengden oppgaver har økt. Det har fått konsekvenser for Mattilsynets mulighet til å gjennomføre sitt samfunnsoppdrag.

Bekjempe dyresjukdommer

Det er nødvendig at Mattilsynet har tilstrekkelig med ressurser til å fullføre bekjempelse av pågående sjukdomsutbrudd. Tilstrekkelige midler til prøvetaking både i OK-programmer og i pågående sjukdomsutbrudd er viktig. Eksempler på slike er storfetuberkulose, CWD, mædi og ringorm.

Kontroll og veiledning

Stortinget har bedt regjeringa om å utrede Mattilsynets kontroll og veiledningsfunksjon, samt behov for ressurser for å sikre tilstrekkelig oppfølging av dyrevelferden i landbruket som et av punktene i en dyrevelferdsmelding. I forbindelse med utviklingsprosessen er det nødvendig at Mattilsynet kan investere i utvikling av digitale verktøy for å utnytte kompetanse hos inspektørene bedre, utvikle hensiktsmessige datautvekslingsløsninger med næring, differensiere regelbrudd og øke effektiviteten.

Norges Bondelag ber om at Mattilsynet tilføres tilstrekkelig ressurser til gjennomføring av nødvendige investeringer i digital utvikling. Samtidig må Mattilsynet sikres driftsressurser slik at tilsynet ivaretar samfunnsoppdraget, lokal tilstedeværelse og aktivitet.

Veterinærdekning (kapittel 1142 Landbruksdirektoratet, post 60)

Veterinærdekning er avgjørende infrastruktur for å ha landbruk med husdyrproduksjon i hele landet. Dette av hensyn til dyrehelse, dyrevelferd, trygg mat, miljøhensyn, beredskap og bondens drift. Norges Bondelag får et økende antall henvendelser om mangelfull og manglende veterinærdekning fra flere steder i landet. Dette gjelder særlig på vakt, da to- og tredelt vakt er utberedt og sårbart, men det er også et problem innenfor ordinær arbeidstid. Nå ser det også ut til at det er dalende interesse for å konkurrere om vaktavtaler i næringssterke områder.

Stimuleringstilskuddet er flere steder avgjørende både for tilgang på veterinær på dagtid, og for å få nok veterinærer til å drive en forsvarlig vaktturnus. Stortinget har bevilget 34,3 mill. kroner i stimuleringstilskudd for 2023. Veterinærforeningen har beregna at dette er en underdekning på kr 35 mill. kroner, dvs. et behov for å doble dagens tilskuddsnivå.

For tilskuddsåra 2021, 2022 og 2023 er det etablert en prøveordning der kommunene kan stille krav til vakt deltakelse for veterinærer som mottar stimuleringstilskudd. Ordningen skal evalueres i 2023 og fra Norges Bondelags side er vi spente på resultatet.

Norges Bondelag ber om at stimuleringstilskuddet til veterinærdekning økes til 69 mill. kroner årlig. Vi ber også om at man legger til grunn rapporten fra arbeidsgruppa som har gått gjennom tilgang på veterinærtjenester i Norge og at tiltak for å sikre veterinærdekning følges opp med nødvendige ressurser.

Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse

Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse er et femårig prosjekt for perioden 2019 - 2023, lokalisert ved Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital, i et samarbeid med forskningsinstituttet Ruralis. Prosjektet har vært finansiert med midler over jordbruksavtalen og fra Norsk Landbruksrådgiving. Formålet har vært å forberede og legge til rette for ei varig etablering av et slikt kompetansesenter gjennom å:

1. Sikre dialog og forankring hos aktører relevante for landbrukshelsen. Det inkluderer de som kan bidra med ny og viktig fagkunnskap om landbrukshelse og de som skal definere og etterspørre kunnskapsbehov i landbruket.
2. Initiere og utvikle nasjonale aktiviteter som kan definere den funksjonen og rollen fagkompetansesenteret skal ha.

Gjennom prosjektet er det avdekket et behov for å ha et permanent samlende fagmiljø for landbrukshelse på nasjonalt nivå. Siden prosjektfinansieringa avsluttes i 2023 er det nå behov for å avklare framtida og videre drift av senteret. Norges Bondelag mener finansieringen etter prosjektperioden må diskuteres uavhengig av jordbruksavtalen.

Norges Bondelag ber om at det gjennom arbeidet med statsbudsjettet for 2024 blir avklart hvordan man kan videreføre prosjektet Nasjonalt fagkompetansesenter for landbrukshelse på mer varig basis.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Sigrid Hjørnegård

Amund Johnsrud

Kopi til: Klima- og miljøminister Espen Barth Eide, Landbruks- og matminister Sandra Borch, Kommunal- og distriktsminister Sigbjørn Gjelsvik, leder i finanskomiteen Geir Pollestad

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Finansdepartementet	Finansminister Trygve Slagsvold Vedum	Postboks 8008 Dep	0030 OSLO